

Наталія Борисенко
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ТАКТИКА ЗГОДИ-ПОСТУПКИ В ПЕРСОНАЖНОМУ МОВЛЕННІ БРИТАНСЬКОЇ ДРАМИ: ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Summary. The phenomenon of agreement is researched in the speech of Modern British Drama Personages. The tactic of agreement is considered to be a means maintaining cooperative communication and harmonizing the interaction. Concession which is viewed as a variant of agreement is analyzed.

Keywords: drama, personage, discourse, agreement, concession, speech act, tactics.

Постановка проблеми. Сучасні лінгвістичні студії активно досліджують комунікативні тактики, які структурують мовлення та обумовлюють використання конкретних мовних засобів з метою досягнення впливу на співбесідника [2: 8]. У цьому зв'язку актуальною залишається створення класифікацій тактик стратегії кооперації, яка направлена на підтримку конструктивного спілкування, в якому враховуються інтереси як адресанта, так і адресата [1, 7–9].

Сьогодні згода розглядається як засіб реалізації максими згоди, яка приписує зменшувати розбіжності з партнером, збільшувати з ним згоду, демонструючи повагу [4; 10], що підвищує статус адресата [5, 32] та створює приязну атмосферу спілкування [9, 96–103]. Крім того, визнається, що висловлення згоди є реактивним мовленнєвим актом, який виникає у відповідь на певний стимул [6, 48]. Тактика згоди повідомляє адресата про те, що мовець бере на себе щирі або вимушені зобов'язання виконати дії в інтересах першого [3, 24–25]. Відповідно тактика згоди-поступки є реакцією на спонукання партнера, яка демонструє небажання мовця збільшувати власні витрати в інтересах адресата. Наше дослідження має на меті виявити особливості відтворення тактики згоди-поступки у мовленні персонажів британської драми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реалізація тактики згоди-поступки передбачає висунення умов, виконання яких адресатом сприятиме взяттю на себе зобов'язань адресантом. Наприклад:

Robert: *GoodGod! Yes – ofcourseIwill. I loathe all these silly mysteries. But it's not my turn. I asked you a question that you haven't answered yet.*

Olwen: *I know you have. But I'm going to ask you one before I do answer yours* [7, 25]. Реалізуючи тактику згоди-поступки Олвен висуває умову (*But I'm going to ask you one*), відповідно до якої Роберт має дати відповідь на її запитання до того, як вона повідомить інформацію, яка його цікавить. Емоційність репліки підкреслюється емфатичним використанням дієслова *do*.

Про вимушений характер згоди свідчить реалізація тактики після того, як тактика відмови не зазнає успіху:

Gerald: *Where did you get the idea that I did know her?*

Sheila: *It's no use, Gerald. You're wasting time.*

Inspector: *As soon as a I mentioned the nameDaisyRenton, it wasobviousyou'd known her. You gave yourself away at once.*

Sheila [bitterly]: *Of course he did.*

Inspector: *And anyhow I knew already. When and where did you meet her?*

Gerald: *All right, if you must have it* [7, 155]. Як бачимо з прикладу, використання Джеральдом риторичного питання (*Where did you get the idea that I did know her?*) свідчить про відмовувизнавати знайомство з дівчиною. Проте тактика переконання, реалізована Шейлою (*It's nouse, Gerald. You're was ting time*), та тактика звинувачення – інспектором(*You gave yourself a way at once*),сприяють тому, що Джеральд реалізує тактику згоди (*Allright*), де підрядне умови з модальним дієсловом *must* (*if you must have it*) свідчить про тиск на мовця зі сторони інших учасників розмови.

Той факт, що персонаж не відразу погоджується взяти на себе зобов'язання також сигналізує про небажанн्याреагувати на спонукання:

Peggy *On your way you can take the old man a cup of tea.*

Babs *Why is it always me?*

Peggy *You are so good at it!*

Babs *Thanks very much. I'll take the tray then, if you don't mind* [11, 7]. У відповідь на тактику непрямого прохання Бебс реалізує тактику відмови у вигляді

ТЕКСТ І ДИСКУРС: КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНІ ПЕРСПЕКТИВИ: ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
риторичного питання (*Why is it always me?*). Тактика похвали (*You are so good at it!*), яку реалізує Пеггі, позитивно оцінює вміння Бебс і змінює тональність розмови. Бебс висловлює подяку (*Thanks very much*) та йде на поступку, яка супроводжується додатковою умовою (*I'll take the tray then*). Остання пом'якшується реалізацією непрямого запиту дозволу (*if you don't mind*).

Отже, вивчення тактики згоди-поступки у мовленні персонажів британської драми дозволяє зробити **висновок**, що остання реалізується через висування мовцем умов, які має виконати адресат, та характеризується спробами мовця відмовитись від зобов'язань або відтермінувати згоду.

Подальша перспектива вбачається у дослідженні мовних засобів реалізації тактики згоди у ситуації міжгендерного спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонов О. В. Комунікативний стиль і кооперація у персонажному мовленні американської драми. *Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції пам'яті доктора філологічних наук Д. І. Квеселевича "Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу"*. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2013. Вип. 1. С. 7–9.
2. Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики. *Мовні і концептуальні картини світу*. К. : Логос, 2004. Вип. 10. С. 11–16.
3. Борисенко Н.Д. Висловлення згоди та відмови в дискурсі британської драми: комунікативно-прагматичний аспект. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 55. Частина 2. С. 24–29.
4. Борисенко Н.Д. Гендерні стереотипи у персонажному дискурсі сучасної британської драми. *Мовні і концептуальні картини світу*. К.: Київ нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2009. Вип. 26. Ч.1. С. 104-108.
5. Карасик В. И. Языксоциального статуса. М.: Гнозис, 2002. 333 с.
6. Почепцов О.Г. Речевой акт и организация дискурса. *Вестник Харьковского ун-та*. Вып. 339: Человек и речевая деятельность. Харьков, 1989. №339. С.47–51.
7. Пристли Дж. Б. Опасный поворот: Пьесы. Сост., предисл., коммент.

М. В. Лагуновой. М.: Высш. шк., 1989. 205 с.

8. Славова Л. Л. Комунікативні стратегії та тактики у сучасному масмедійному політичному дискурсі: зіставний аспект (на матеріалі українських та американських Інтернет-джерел). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2006. № 27. С. 116–117.

9. Третьякова Т.П. Конвенциональные модусы согласия в английском языке. *Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина*. №2. Том 7. 2013. С. 96-103.

10. Brown P., Levingson S. Politeness: Some Universals in Language. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1987. 345 p.

11. Manktelow B. They Call it Murder. L. : Samuel French, 1977. 65 p.